

ISSUES OF ONOMASTICS, TERMINOLOGY, AND LEXICOGRAPHY IN  
TURKIC LANGUAGES**Abdumannonova Guljahon Iqboljon qizi***Fergana State University**Faculty of Foreign Languages, 1<sup>st</sup> year  
student of Philology and Language teaching**Scientific supervisor:***Karimjonova Shahlo Ravshanjonovna**

**Annotatsiya.** Ushbu maqolada turkiy tillar onomastikasi, terminologiyasi va lugʻatshunosligi sohalaridagi nazariy va amaliy masalalar yoritiladi. Har uchala yoʻnalish tilshunoslikda muhim oʻrin egallab, milliy oʻzlik, madaniy meros va zamonaviy ilm-fan taraqqiyotiga bevosita taʼsir koʻrsatadi. Maqolada mavjud muammolar, ularning yechim yoʻllari hamda istiqbolli ilmiy yoʻnalishlar tahlil qilinadi. Shuningdek, turkiy tillar doirasidagi tarixiy lugʻatlar, terminologik oʻzgarishlar hamda onomastik birliklarning tildagi oʻrni, ijtimoiy funksiyasi xususida ham fikr yuritiladi.

**Annotation.** This article explores the theoretical and practical issues in the fields of onomastics, terminology, and lexicography within Turkic languages. All three directions play a significant role in linguistics, directly influencing national identity, cultural heritage, and the development of modern science. The article analyzes current problems, potential solutions, and promising scientific directions. It also discusses historical dictionaries within Turkic languages, terminological changes, and the role and social function of onomastic units in language.

**Аннотация.** В данной статье рассматриваются теоретические и практические вопросы в областях ономастики, терминологии и лексикографии тюркских языков. Все три направления занимают важное место в лингвистике, оказывая непосредственное влияние на национальную идентичность, культурное наследие и развитие современной науки. В статье анализируются существующие проблемы, пути их решения и перспективные научные направления. Также рассматриваются исторические словари в рамках тюркских языков, терминологические изменения и роль ономастических единиц в языке и их социальные функции.

**Kalit soʻzlar.** Turkiy tillar, onomastika, terminologiya, lugʻatshunoslik, tilshunoslik, madaniy meros, milliy oʻzlik, tarixiy lugʻatlar, onomastik birliklar, ilmiy yoʻnalishlar.

**Keywords.** Turkic languages, onomastics, terminology, lexicography, linguistics, cultural heritage, national identity, historical dictionaries, onomastic units, scientific directions.

**Ключевые слова.** Тюркские языки, ономастика, терминология, лексикография, лингвистика, культурное наследие, национальная идентичность, исторические словари, ономастические единицы, научные направления.

## KIRISH

Turkiy tillar oilasi dunyoning turli hududlarida tarqalgan bo‘lib, ularning har biri o‘ziga xos fonetik, grammatik va leksik xususiyatlarga ega. Bu tillarning shakllanishida tarixiy omillar, ijtimoiy-siyosiy hodisalar va madaniy jarayonlar muhim rol o‘ynagan. Ushbu tillarda olib borilgan tilshunoslik tadqiqotlari, ayniqsa, onomastika, terminologiya va lug‘atshunoslik sohalaridagi izlanishlar til taraqqiyotining nazariy asoslarini belgilaydi.

Onomastika turkiy xalqlarning madaniy xotirasini, tarixiy ildizlarini aks ettiruvchi nomlash tizimi bo‘lib, u joy nomlari, shaxs ismlari, urug‘-qabila va elat nomlarini o‘rganadi. Terminologiya esa ilm-fan va texnikaning tezkor rivojlanishi sharoitida yangi atamalar yaratish, ularni standartlashtirish, tarjima qilish va xalqaro muomalaga kiritish vazifalarini bajaradi. Lug‘atshunoslik esa til boyligini tizimlashtirish, izohlash, tartibga solish orqali tildan foydalanishni yengillashtiradi.

Bugungi globallashtirish davrida turkiy tillar o‘zaro yaqinlashish, umumiy madaniy makon yaratish yo‘lida sezilarli imkoniyatlarga ega. Bu esa aynan yuqorida tilga olingan uch yo‘nalishning samarali ishlashiga bevosita bog‘liqdir. Shu bois maqolada ushbu yo‘nalishlarning ahamiyati, muammolari va istiqbollari atroflicha yoritiladi.

## ONOMASTIKA – TARIX, TIL VA JAMIYAT UYG‘UNLIGI

Onomastika – bu tilshunoslikning maxsus sohasi bo‘lib, nomlarning kelib chiqishi, ma‘nosi, shakllanishi, funksiyasi va jamiyat hayotidagi o‘rnini o‘rganadi. U insoniyat tafakkurining, tarixiy xotirasining, madaniy merosining til orqali ifodalanishidir. Ayniqsa, turkiy tillar doirasida onomastika nafaqat lingvistik, balki tarixiy, etnografik, madaniy va siyosiy jihatdan ham dolzarb yo‘nalish hisoblanadi.

Turkiy tillarda onomastik tafakkur qadimdan mavjud. “Orxon-Yenisey” yodgorliklaridan tortib, Mahmud Koshg‘ariy, Yusuf Xos Hojib asarlarigacha bo‘lgan manbalarda ko‘plab toponimlar, antroponimlar va etnonimlar uchraydi. Bu nomlar nafaqat til tarixining, balki o‘sha davr jamiyatining ijtimoiy tuzilmasi, e‘tiqodi va geografiyasining ham yorqin ko‘zgusidir. Shuningdek, bu nomlarda xalqning o‘zligiga xos bo‘lgan obrazlar, urf-odatlar, tabiatga munosabat ham aks etgan.

Onomastik birliklar bir necha guruhlariga bo‘linadi:

Toponimlar – joy nomlari (masalan, Samarqand, O‘sh, Yettisuv);

Antroponimlar – shaxs ismlari (Alpomish, Temur, Gulsara);

Etnonimlar – elatlar, qabila va millat nomlari (turk, qirg‘iz, qipchoq);

Gidronimlar – suv havzalari nomlari (Jayhun, Amudaryo);

Oronimlar – tog‘, dasht, yer tuzilmalari nomlari (Tyan-Shan, Qizilqum).

Ushbu nomlar faqatgina belgilovchi vosita bo‘lib qolmay, balki tarixiy jarayonlarning, ijtimoiy-siyosiy o‘zgarishlarning tilga singgan izidir. Ularning ijtimoiy va ma’naviy funksiyasi xalqning o‘zligiga daxldorligini saqlashda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi.

### **ZAMONAVIY MUAMMOLAR VA TADQIQOT YO‘NALISHLARI**

Hozirgi kunda turkiy onomastikada bir qancha muammolar kuzatiladi:

- Tarixiy nomlarning yo‘qolishi yoki sun‘iy ravishda o‘zgartirilishi;
- Rasmiy hujjatlarga xalq og‘zaki nutqida mavjud bo‘lgan ko‘plab real onomastik birliklarning kiritilmasligi;
- Hozirgi kunda turkiy onomastikada bir qancha muammolar kuzatiladi;
- Tarixiy nomlarning yo‘qolishi yoki sun‘iy ravishda o‘zgartirilishi;
- Rasmiy hujjatlarga xalq og‘zaki nutqida mavjud bo‘lgan ko‘plab real onomastik birliklarning kiritilmasligi;
- Yangi hududlarga nom qo‘yishda madaniy asosning e’tiborga olinmasligi;
- Ilmiy izlanishlarning faqat nazariy darajada qolib ketishi.

Shu sababli, zamonaviy tilshunoslik onomastikani fanlararo integratsiya asosida o‘rganishni taqozo qiladi. Tarix, geografiya, madaniyatshunoslik, siyosatshunoslik va sotsiologiya bilan uyg‘unlashgan holda olib boriladigan tadqiqotlar milliy xotirani tiklash, madaniy yodgorliklarni asrash va zamonaviy nomlash siyosatini to‘g‘ri yo‘lga qo‘yishga xizmat qiladi.

Ilmiy izlanishlarning faqat nazariy darajada qolib ketishi.

### **TERMINOLOGIYA – ILMIY TAFAKKUR VA TIL UYG‘UNLIGI**

Terminologiya — bu tilshunoslikning maxsus sohasi bo‘lib, muayyan sohalarga oid atamalarni yaratish, tizimlashtirish, ularni ilmiy hamda amaliy muomalaga kiritish bilan shug‘ullanadi. Har qanday rivojlangan tilning boyligi va ilmiy salohiyati, avvalo, uning terminologik qatlamining aniqligi va izchilligida namoyon bo‘ladi. Turkiy tillar doirasida terminologiya masalalari tarixiy, ijtimoiy va siyosiy omillar bilan bevosita bog‘liq holda shakllangan va rivojlanib bormoqda.

Turkiy xalqlarda terminologik tafakkur qadimdan mavjud bo‘lib, bu holat qadimgi yozma yodgorliklarda ham kuzatiladi. Jumladan, “Orxon-Yenisey” bitiklarida harbiy, siyosiy, ijtimoiy hayotga oid ko‘plab atamalar uchraydi. “Qonun”, “el”, “beg”, “törü” kabi tushunchalar davlat boshqaruvi va jamiyat tuzilmasi haqidagi terminologiyaning dastlabki namunalari bo‘lib xizmat qiladi.

11-asrda Mahmud Koshg‘ariy tomonidan yaratilgan “Devonu lug‘atit-turk” asarida turkiy tillar terminologiyasining lingvistik xususiyatlari chuqur tahlil qilingan.

Bu asarda tibbiyot, hunarmandchilik, dehqonchilik, hayvonot olami, yer-suv nomlari va boshqa ko‘plab sohalarga oid terminlar tizimlashtirilgan.

Keyinchalik, Temuriylar davrida va jadidlar harakati davrida ilm-fan, adabiyot, san’at va din sohalarida ko‘plab yangi atamalar vujudga keldi. Biroq Sovet davrida ko‘plab turkiy atamalar o‘zbek tilidan siqib chiqarildi va rus tilidan kirib kelgan terminlar ularning o‘rnini egalladi. Bu esa tilning tabiiy rivojiga, terminologik mustaqilligiga salbiy ta’sir ko‘rsatdi.

O‘zbekiston mustaqillikka erishganidan keyin terminologiyani milliy ruhda shakllantirish masalasi davlat darajasida ko‘tarildi. O‘zbek tilining rasmiy maqomi mustahkamlandi, turli fanlar bo‘yicha milliy atamalar yaratish, tizimlashtirish, lug‘atlar nashr qilish jarayoni boshlab yuborildi.

Ayni paytda turli yo‘nalishlarda — texnika, tibbiyot, informatika, iqtisodiyot, huquqshunoslik, siyosatshunoslik va boshqa sohalarda yangi tushuncha va atamalarga ehtiyoj ortib bormoqda. Bu jarayonda uchraydigan asosiy muammo — xalqaro terminlarni qabul qilishda ularga mos milliy muqobil topish, o‘zlashtirish yoki yangi termin yaratishning nazariy va amaliy jihatlaridir.

Masalan, “kompyuter” atamasi uzoq yillar davomida o‘zbek tiliga o‘zlashmagan holda ishlatilib keldi. Keyinchalik “hisoblash mashinasi”, “axborot qurilmasi” kabi tavsifiy nomlar paydo bo‘ldi, biroq ular keng qo‘llanmadi. Bugungi kunda, xalqaro leksikadan olingan terminlarni tubdan o‘zgartirish emas, balki ularni moslashtirish, talaffuz va yozuvga uyg‘unlashtirish orqali ishlatish afzal ko‘rilmogda.

### **TERMIN YARATISHDAGI METODIK YONDASHUVLAR**

Zamonaviy lingvistikada termin yaratishning bir necha asosiy usullari mavjud:

- So‘z yasash (masalan, “kompyuterlashtirish” — “kompyuter”+“-lashtirish”);
- Qisqartmalar (masalan, “YATT” — yakka tartibdagi tadbirkor);
- Kalkalash (ya’ni, boshqa tildagi atamani to‘g‘ridan-to‘g‘ri tarjima qilish, masalan, “brainstorming” — “miya shturmi”);
- Metaforik yondashuv (masalan, “virus” so‘zining informatikadagi ishlatilishi).

Shuningdek, til siyosati nuqtai nazaridan terminlarni yagona standart asosida rasmiylashtirish, ularni o‘quv adabiyotlariga, ilmiy maqolalarga joriy etish va ommalashtirish muhim masala bo‘lib qolmoqda.

Bugungi kunda terminologik tizimlarni boshqarishda raqamli texnologiyalar katta imkoniyatlar yaratmoqda. Maxsus dasturlar yordamida elektron lug‘atlar, termin banklari va korpus asosida terminlarni izlash, tahlil qilish va yangilash imkoniyati mavjud. Bu tilshunoslikda terminologiyani yangilash, tizimlashtirish va ilmiy asoslash ishlarini tezlashtiradi.

### **TURKIY TILLARDA LUG‘ATSHUNOSLIK – TARIX, TAMOYILLAR VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR**

Lugʻatshunoslik tilshunoslikning muhim tarmoqlaridan biri boʻlib, unda soʻzlarning lugʻaviy tarkibi, maʼnosi, shakli va ularning tizimlanish prinsiplari oʻrganiladi. Turkiy tillar lugʻatshunosligi bu borada boy tarixiy merosga, ilmiy tajriba va metodologiyaga ega. Lugʻatshunoslik sohasida olib borilgan tadqiqotlar nafaqat tilning ichki tizimini tushunishga, balki madaniyat, tarix, xalq dunyoqarashi, mintaqaviy tafovutlarni aniqlashga ham xizmat qiladi.

Turkiy tillar lugʻatshunosligining ilk manbalari qadimgi yozma yodgorliklarda namoyon boʻladi. Mahmud Koshgʻariyning “Devonu lugʻatit-turk” asari bu yoʻnalishdagi birinchi mukammal ilmiy ish sifatida eʼtirof etiladi. Unda 7500 dan ortiq turkiy soʻz, ularning fonetik, morfologik, semantik xususiyatlari, shevalararo farqlari va qoʻllanilishi haqida toʻliq maʼlumotlar berilgan. Bu asar turkiy lugʻatshunoslikning ilmiy asoslarini yaratgan, zamonaviy lingvistika uchun beqiyos manba boʻlib qolmoqda.

Shuningdek, 15–20-asrlarda yaratilgan fors-tojik, arab, rus va boshqa tillardan turkiy tillarga qilingan tarjima lugʻatlar ham lugʻatshunoslik tarixida muhim oʻrin egallaydi. Jadid adabiyoti davrida esa xalq tili va adabiy tilda qoʻllaniladigan soʻzlarni toʻplash va tartibga solish ishlari kuchaygan, bu lugʻat tuzish tajribalariga asos boʻlgan.

Oʻzbekiston mustaqillikka erishgach, ona tilining huquqiy maqomi mustahkamlandi va davlat tilida foydalaniladigan rasmiy, izohli, orfoepik, orfografik va sinonim lugʻatlar tayyorlanib nashr qilina boshlandi. Bu jarayonda zamonaviy fan-texnika, iqtisodiyot, siyosat, huquqshunoslik va boshqa sohalar terminlarini qamrab olgan ixtisoslashgan lugʻatlar ham yaratilmoqda.

Lugʻatlar bugungi kunda nafaqat bosma, balki raqamli (elektron) shaklda ham taqdim etilmoqda. Elektron lugʻatlar foydalanuvchiga qulaylik yaratib, interaktiv izlash imkoniyatlari bilan til oʻrganishni osonlashtirmoqda. “ZiyoNET”, “Oʻzbek tilining izohli lugʻati”, “Lingvo”, “Multitran” kabi loyihalar bu borada muhim qadam hisoblanadi.

### LUGʻAT TUZISH PRINSIPLARI VA MUAMMOLARI

Zamonaviy lugʻatshunoslikda quyidagi asosiy prinsiplar amal qiladi:

- Normativlik – lugʻatdagi soʻzlar tilning adabiy meʼyorlariga mos boʻlishi kerak;
- Izchillik – bir xil tipdagi maʼlumotlar bir xil tartibda berilishi lozim;
- Foydalanuvchiga yoʻnaltirilganlik – lugʻatdan foydalanuvchi auditoriya ehtiyojiga mos kelishi zarur;
- Yangilanadiganlik – til doimiy oʻzgarishda boʻlganligi sababli, lugʻat ham vaqti-vaqti bilan yangilanib borishi kerak.

Bugungi lugʻatshunoslikda muammolar ham mavjud: ayrim sohalar boʻyicha maxsus lugʻatlar yetarli emas; mavjud lugʻatlar orasida uslubiy, terminologik va

semantik tafovutlar mavjud; ko‘p hollarda sinonimlar va dialekt so‘zlar to‘liq kiritilmaydi; ba’zi lug‘atlar lingvistik aniqlikdan yiroq bo‘ladi.

Lug‘atshunoslikda sun‘iy intellekt, korpus lingvistikasi, avtomatik tarjima va semantik tahlil texnologiyalarining joriy etilishi tilshunoslikni yangi bosqichga olib chiqmoqda. Bugungi kunda avtomatlashtirilgan lug‘at tizimlari, semantik tarmoqlar (ontologiyalar), darsliklarga integratsiyalashgan lug‘at modullari yaratilmoqda.

Shuningdek, korpus asosidagi lug‘atshunoslik — ya’ni millionlab real matnlar asosida so‘zlarning qanday ishlatilishini aniqlab, ularni lug‘atlarga integratsiyalash — bugungi eng ilg‘or yondashuvlardan biri hisoblanadi.

### ONOMASTIK BIRLIKLARNING TILDAGI O‘RNI VA IJTIMOIIY FUNKSIYASI

Turkiy tillar tizimida onomastik birliklar — ya’ni toponimlar, antroponimlar, etnonimlar, astionimlar, oronimlar va boshqa nomlar — tilning tarixiy qatlamini, xalqning dunyoqarashi va tafakkurini ifodalovchi boy manbadir. Onomastika shunchaki ismlar majmui emas, balki u til bilan jamiyat, tarix, geografiya, madaniyat o‘rtasidagi bog‘liqlikni o‘rganuvchi muhim ilmiy sohaga aylandi.

Onomastik birliklar leksik-sintaktik jihatdan boshqa so‘zlardan farqlanadi. Ular ko‘pincha determinativ (aniqlovchi) va deskriptiv (ta’riflovchi) shakllarda namoyon bo‘ladi. Masalan, “Toshkent”, “Ko‘ksaroy”, “Temur Malik” kabi nomlar o‘zida tarixiy, ijtimoiy va semantik yuklamani mujassamlashtiradi.

Onomastik birliklar fonetik, morfologik va semantik jihatdan barqarorlikka ega bo‘lishi bilan ajralib turadi. Shu bois, ular yozma manbalarda, tarixiy yodgorliklarda, adabiyotda va og‘zaki nutqda avlodlararo uzluksizlikni ta’minlaydi.

Onomastik birliklar jamiyatdagi ijtimoiy-siyosiy tuzum, milliy identitet va madaniy meros ko‘zgusidir. Masalan, sovet davrida ayrim joy nomlari mafkuraviy sabablarga ko‘ra o‘zgartirilgan (masalan: Leninobod → Xo‘jand), mustaqillikdan keyin esa tarixiy va milliy ruhda qayta tiklangan.

Bunday nomlar o‘zida:

- geografik joylashuvni (Topqayrag‘och, Qoratepa),
- tarixiy shaxslar va voqealarni (Amir Temur, Jaloliddin Manguberdi),
- diniy, mifologik va xalqona e’tiqodlarni (Chortoq, Shayxontohur),

etnik tarkib va kasb-hunarlarini (To‘qimachilar, Qorako‘lchilar) aks ettiradi.

Demak, onomastik tizim tilni o‘rganish uchun emas, balki jamiyatning tarixiy-madaniy qatlamlarini anglash uchun ham muhim manba vazifasini bajaradi.

Turkiy onomastik birliklar umumiylik va o‘xshashlik belgilariga ega:

- Ko‘plab turkiy xalqlarda “Oltin”, “Kumush”, “Bo‘ri”, “Qo‘rg‘on”, “Qizil”, “Qara” kabi so‘zlar o‘rin olgan;

- Antroponimik tizimda ot qo'yish an'analari o'xshash (masalan: Botir, To'ra, Yulduz, G'ayrat);
- Etnonimlar va urug'-qabila nomlari ko'p hollarda turkiy ildizlarga ega (Qipchoq, Qangli, Karluq, O'g'uz);
- Ayrim qadimiy onomastik birliklar O'rta Osiyo, Ural-Altay va Sibir mintaqalarida ham mavjud (Tengiz, Altay, Aral).

Bu esa turkiy tillar va xalqlar o'rtasidagi umumiy tarixiy-madaniy ildizlarni aks ettiradi.

### ILMIY TADQIQOTLAR VA ISTIQBOLLI YO'NALISHLAR

Bugungi kunda onomastika bo'yicha qator ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. O'zbekistonda Prof. Sh. Safarov, G. Nematova, A. Jo'rayev va boshqa olimlar bu yo'nalishda chuqur ilmiy ishlanmalarni taqdim etishgan. Ularning izlanishlari natijasida:

- Onomastik lug'atlar yaratilmoqda;
- Hududiy nomlarning tarixiy-etimologik sharhlari berilmoqda;
- Mahalliy toponimik sistemalar ilmiy asosda tahlil qilinmoqda.

Kelajakda bu tadqiqotlarni korpus lingvistikasi, raqamlashtirish va sun'iy intellekt yordamida avtomatik tahlil qilish asosida kengaytirish rejalashtirilmoqda.

### XULOSA VA ISTIQBOLLI YO'NALISHLAR

Turkiy tillar onomastikasi, terminologiyasi va lug'atshunosligi bo'yicha olib borilgan ilmiy izlanishlar shuni ko'rsatmoqdaki, bu sohalar tilshunoslikning asosiy va dolzarb yo'nalishlaridan biri bo'lib, xalqning milliy o'zligini anglash, tarixiy xotirani saqlash, madaniy merosni o'rganish hamda ilmiy-nazariy rivojlanishni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Onomastika orqali xalqning tarixiy tafakkuri, hududiy joylashuvi, diniy e'tiqodi va madaniy qadriyatlari aniqlanadi. Terminologiya esa ilm-fan va texnikaning barcha sohalarini uyg'unlashtiruvchi lingvistik ko'prik vazifasini bajaradi. Lug'atshunoslik esa til boyligini to'plash, tizimlashtirish va zamonaviy ehtiyojlarga mos holda rivojlantirishda hal qiluvchi omildir.

### ASOSIY XULOSALAR:

Onomastik birliklar til va jamiyat o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ifodalaydi, bu esa ularni tarixiy-geografik manba sifatida o'rganish zaruratini oshiradi;

Turkiy terminologiyada xalqaro standartlarga moslashuv, o'z ildizlariga qaytish va sinonimik qatlamlarning optimallashtirilishi muhim ahamiyatga ega;

Lug'atshunoslikda raqamlashtirilgan lug'atlar, ikki va ko'p tilli korpuslar yaratish dolzarb bo'lib bormoqda.

### ISTIQBOLLI YO'NALISHLAR:

Korpus lingvistikasi asosida onomastik birliklarni avtomatik tahlil qilish – bu orqali minglab toponim va antroponimlarning tezkor statistik va semantik sharhi berilishi mumkin;

Sohaaro terminologik lug‘atlarni yaratish – masalan, tibbiyot, huquq, biologiya sohalariga xos zamonaviy turkiy atamalar bazasini shakllantirish;

Tarixiy lug‘atshunoslikni ilg‘or texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirish – qadimgi manbalarni OCR texnologiyasi orqali raqamlashtirib, zamonaviy lingvistik platformalarda ishlash imkonini yaratish;

Xalqaro ilmiy hamkorlikni kengaytirish – turkiy xalqlar tilshunoslari o‘rtasida hamkor tadqiqotlar olib borish va umumturkiy lug‘aviy fond yaratish.

#### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Safarov Sh. Onomastika asoslari, T.: O‘zR FA, 2004.
2. Nematova G. Terminologik tizim va uning zamonaviy tahlili, T.: TDPU, 2019.
3. Jo‘rayev A. O‘zbek tilshunosligining dolzarb muammolari, T.: Fan, 2018.
4. Xudoyberganova D. Leksikologiya va lug‘atshunoslik, T.: O‘qituvchi, 2020.
5. Aytmatov S. Turkiy tillarda toponimik birliklar tipologiyasi, Bishkek: Ilm, 2016.
6. Qosimov B. Zamonaviy tilshunoslikning yangi yo‘nalishlari, T.: Ma’naviyat, 2022.
7. Xalqaro turkiy tilshunoslar konferensiyasi materiallari, Istanbul, 2023.